

בש"פ 1925/22 - מדינת ישראל נגד פלוני

בבית המשפט העליון

בש"פ 1925/22

לפני: כבוד השופט י' עמית

העוררת: מדינת ישראל

נגד

המשיב: פלוני

ערר על החלטת בית המשפט המחוזי לנוער בבאר
שבע (כב' השופט נ' אבו טהה) במ"ת 13707-02-22
מיום 17.3.2022

תאריך ישיבה: ט"ו באדר ב התשפ"ב (18.3.22)

בשם העוררת: עו"ד עודד ציון

בשם המשיב: עו"ד אבנר שמש

החלטה

1. כתב האישום שלפנינו מתאר יומיים בחיי המשיב, קטין יליד אוקטובר 2004, המתגורר בתל שבע שבנגב. הרקע: כסוך בין פלגים שונים במשפחתו של המשיב בנוגע למגרש שבו מתגוררת משפחתו של המשיב.

ביום 9.1.2022 בסביבות השעה 21:30, הגיע המשיב למתחם ביתו של ח.א. כשהוא רעול פנים, ובעודו שורף את הרכב של ח.א., אחד מבניו של ח.א. יצא החוצה ופנה אל המשיב לברר את זהותו ומעשיו. בתגובה, המשיב ירה לכיוונו ואיים עליו "תצא החוצה אם אתה גבר". או-אז יצאו אשתו של ח.א. ובן נוסף, והמשיב שהבחין בשניהם קילל אותם וירה לעברו של הבן כ-4 כדורים ולאחר מכן איים על השניים. באותה עת יצא אדם נוסף מהבית במתחם, נכנס לרכב והחל בנסיעה. המשיב איים גם עליו וירה מטווח קצר לעבר הרכב ופגע בשמשה האחורית.

למחרת, ביום 10.1.2022 בסביבות השעה 15:00, יצא ח.א. מביתו והחל לנסוע ברכבו. בדרכו נתקל בנאשם 2 בכתב האישום, המתהלך עם קביים, ושאל אותו אם הוא זקוק לעזרה. או-אז הגיח המשיב ואקדח בידו והחל לירות לעבר ח.א. מטווח קצר. ח.א. ניסה לסגור את דלת הרכב אבל המשיב הצליח לפגוע ברגליו. בנו של ח.א. הגיע למקום ואז ירה לעברו המשיב מספר כדורים שהחטיאו, והוא ונאשם 2 נמלטו מהמקום. ח.א. הוחש לבית החולים שם שהה משך כשבוע, ובעת הגשת כתב האישום ביום 7.2.2022, עדיין התנייד בכיסא גלגלים.

2. עד כאן עוללותיו של המשיב כמתואר בלשון היבשה של כתב האישום. שרשרת המעשים המיוחסת למשיב בכתב האישום הניבה עבירות הצתה, חבלה בכוונה מחמירה, איומים, עבירות בנשק ועוד - סלסלה מלאה מכל טוב פרי חוק העונשין, התשל"ז-1977.

3. עם הגשת כתב האישום, העוררת ביקשה להורות על מעצרו של המשיב עד לתום ההליכים. שלושה תסקירים של שירות המבחן נערכו בעניינו של המשיב. מהתסקירים עולה כי המשיב מוכר לשירות המבחן לנוער עוד מחודש יוני 2020, שאז הופנה אליהם בעקבות מעצר ימים בחשד להצתת רכב, ירי מנשק חם והחזקת נשק שלא כדין ואיומים. המשיב שוחרר כעבור כמה ימים, ובחלוף כשנה, הופנה שוב לשירות המבחן לנוער בגין חשד לעבירות של תקיפה וחבלה ממשית בצוותא, חבלה ברכב ואיומים, אך שוחרר בחלוף מספר ימים. כעבור ימים אחדים שוב הופנה לשירות המבחן והפעם בחשד לעבירות של זיוף סימני זיהוי של רכב, גניבת רכב ונהיגה ללא רישיון. בחודש אוקטובר 2021 שוב נפתחו מספר תיקים כנגד המשיב בחשד לרכישת נשק ואיומים, פציעה, תקיפה וסחיטה באיומים. עם זאת, אציין כי כל התיקים נסגרו ואין כיום מב"דים תלויים ועומדים כנגד המשיב.

החשוב לענייננו הוא, שכאשר הופנה המשיב זו הפעם לשירות המבחן, הוא כבר היה מוכר לקציני שירות המבחן, ומרישומיהם בתיקו הם נמצאו למדים כי עוד קודם למעצרו בגין האישומים נשוא כתב האישום, נעשו ניסיונות רבים לזמן אותו ואת הוריו לשירות, אך ללא הועיל. בהקשר זה נציין כי אמו של המשיב, שהתאלמנה מאביו, נישאה לתושב עזה שמעמדו בארץ עדיין לא הוסדר, ומתסקיר שירות המבחן עולה כי האב אינו מעורב כלל בחיי ילדיו, והאם מגדלת למעשה לבדה את ילדיה, שהם אחיו למחצה של המשיב. בשיחותיו עם שירות המבחן, שיקר המשיב וסיפר כי הוא עדיין לומד בבית הספר בכיתה י"א, על אף שנשר מבית הספר בכתה ט', לפני כשנתיים. כאשר הוצעה למשיב חלופת מעצר מוסדית הוא התנגד לכך בתוקף, וביקש כי החלופה תהיה בבית אחיו בתל שבע או בבית אחותו בחורה. כאמור, שלושה תסקירים הוגשו בעניינו של המשיב. שירות המבחן ציין כי התלבט רבות באשר לחלופה ביישוב חורה, מאחר שמדובר בחמישה מפקחים מוצעים, ו"לא מדובר בנער עם דפוסי התנהגות של אימפולסיביות או קושי בוויסות". בשורה התחתונה נקבע, לאחר התלבטות רבה, כי יש בכוחה של חלופה ביתית בבית אחותו ביישוב חורה כדי לאיין את מסוכנתו של המשיב.

המפקחים המוצעים הופיעו בפני בית המשפט קמא אך משהתברר כי אין בפזורת היישוב חורה תשתית לפיקוח

אלקטרוני, המשיב נשלח לתסקיר נוסף. זו הפעם, נבחנה חלופה בעיר באר שבע, ושוב חזר שירות המבחן על התלבטותו, כאשר התסקיר מצביע על כך שהחלופה בבאר שבע לא תוכל לאיין את מסוכנותו של המשיב, אך באותה נשימה נאמר כי לצד זאת נמצאה תשתית מתאימה למעצר באיזוק אלקטרוני, ובתנאים אלה ניתן לאיין את מסוכנותו.

4. בהחלטתו מיום 17.3.2022 הורה בית המשפט קמא על מעצרו של המשיב בפיקוח אלקטרוני. בית המשפט עמד על כך שהמשיב הוא קטין; שזה לו מעצרו הראשון תקופה ממושכת; כי מהתסקירים עולה כי אינו מסתגל לתנאי מעצרו; כי אין למשיב עבר פלילי; ובענייני קטינים, הכלל הוא שחרור והמעצר הוא החריג, לנוכח הוראת סעיף 10א לחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשל"א-1971. המפקחים הופיעו בפני בית המשפט והותירו רושם חיובי, וכן מסרו כי ביני לביני הושגה "סולחה" בין המעורבים, בתיווך של נכבדים.

5. על החלטה זו נסב הערר שלפני, שבו נטען כי לנוכח נסיבות המעשים המיוחדים למשיב, אין להסתפק במעצר בפיקוח אלקטרוני.

6. מהחלטת בית המשפט קמא עולה כי בית המשפט הביא בחשבון את מכלול השיקולים הצריכים לעניין, ואף התרשם ישירות מהמפקחים המוצעים, ובכך יתרונו על פני ערכאת הערעור.

למרות זאת, מצאתי כי יש מקום לקבל את הערר. המסוכנות נלמדת מהמעשה והעושה. המשיב שרף רכב וירה, באדישות מוחלטת, לעבר ששה אנשים, ופצע אחד מהם. תסקירי שירות המבחן מצביעים על ההתלבטות של שירות המבחן בעניינו של המשיב, כאשר שירות המבחן התרשם משום מה כי אין למשיב דפוסים אימפולסיביים. אם אכן הדבר כך, וכפי שעולה גם מהאירוע ביום 10.1.2022, הרי שמדובר במעשים שנעשו על ידי המשיב בתכנון מראש, בקור רוח, ותוך העברת מסר חד-משמעי למשפחתו של ח.א., כי אין עליו מורא הדין. פתח המשיב בשריפת רכב, המשיך בירי לעבר מספר אנשים וסיים בירי שגרם לפציעה חמורה של אדם (כפי שניתן לצפייה בסרטון מצלמות האבטחה).

סעיף 21(א)(1)(ג)(4) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: חוק המעצרים), קובע חזקת מסוכנות בגין "עבירה שנעשתה באלימות חמורה או באכזריות או תוך שימוש בנשק קר או חם ובמילים פשוטות, המחוקק הנחה את בית המשפט כי הכלל הוא "אם יורים - לא משתחררים". זה הכלל, ועל מנת לחרוג מהכלל, ובכדי שניתן יהיה להסתפק במעצר במעצר בפיקוח אלקטרוני, יש להצביע על "טעמים מיוחדים שיירשמו, כי בשל נסיבות ביצוע העבירה או נסיבותיו המיוחדות של הנאשם, ובכלל זה היותו של הנאשם קטין" (סעיף 22ב(ב) לחוק המעצרים). הקטינות היא אכן טעם מיוחד, אך לא אחת נאמר כי קטינות אין משמעה חסינות, לא מפני מאסר מאחורי סורג ובריה ולא מפני מעצר מאחורי סורג ובריה (ראו, לדוגמה, בש"פ 7245/17 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 9 והאסמכתאות שם (19.9.2017)). המשיב היה כבן 17 ו-3 חודשים בעת ביצוע המעשים נשוא כתב האישום, ניתק מגע עם שירות המבחן בשנתיים שקדמו לכך, שלל כל נזקקות טיפוליות, שלל האפשרות לבחינת חלופה מוסדית סגורה, המעשים המיוחדים לו בכתב האישום מעידים על נגישות לכלי נשק והמפקחים המוצעים, חלקם צעירים מאוד, מאמינים בחפותו המוחלטת, מה שעלול להעיב על טיב הפיקוח.

7. דומה כי בית המשפט קמא נתן בהחלטתו משקל גם לעניין הסולחה, אך אף אחד מהמפקחים המוצעים לא טען כי הושגה סולחה, והעניין לא נבחן מול המתלוננים. לצד המסוכנות מצד המשיב, יש להביא בחשבון גם את המסוכנות כלפי המשיב, שהחלופה המוצעת מציבה אותו בלב באר שבע, בדירה שברגיל מושכרת לסטודנטים. אך גם בהנחה

שכבר הושגה סולחה של ממש בין הצדדים (לא אחת מוגש הסכם סולחה בכתב, מה שלא נעשה הפעם), הרי שטרם חלפה תקופה של ממש על מנת לבחון את חוסנה ואת טיבה של הסולחה הנטענת. לכך יש להוסיף כי כוחה של הסולחה הוא בין שתי המשפחות אך "המסוכנות העולה מהמעשים נושא כתב האישום אינה נקודתית ומוגבלת כלפי המתלונן בלבד, אלא כזו שעלולה להיות מופנית כלפי הציבור בכללותו" (בש"פ 6843/11 בחירי נ' מדינת ישראל, פסקה 6 (27.9.2011)).

משהזכרנו את נושא הסולחה, אותיר לעת מצוא דיון רחב יותר במוסד זה ובהשלכותיו על ההליך הפלילי. ככלל, הסולחה אינה חזות הכול, לא בשלב הענישה (ראו, לדוגמה, ע"פ 324/19 פלוני נ' מדינת ישראל (8.5.2019)) ולא בשלב המעצר: "החלטה בעניין מעצרו של נאשם עד תום ההליכים אינה נשענת על קיומו של הסכם סולחה או על היעדרו" (בש"פ 9589/17 מדינת ישראל נ' אברהים, פסקה 17 (11.12.2017)).

8. סוף דבר שהערר מתקבל, ואני מורה על מעצרו של המשיב עד לתום ההליכים.

ניתנה היום, י"ח באדר ב' התשפ"ב (22.3.2022)

שׁוֹפֵט